

Област София (столица)

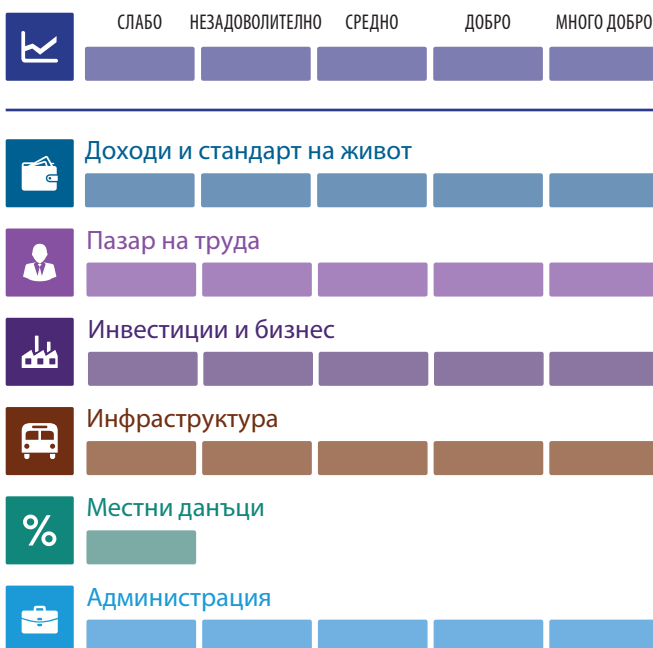

▶ Население (2021)	1 274 290
▶ Територия (кв.км)	1341
▶ Брой на населените места	54
▶ Дял на населението в градовете (%)	95,1

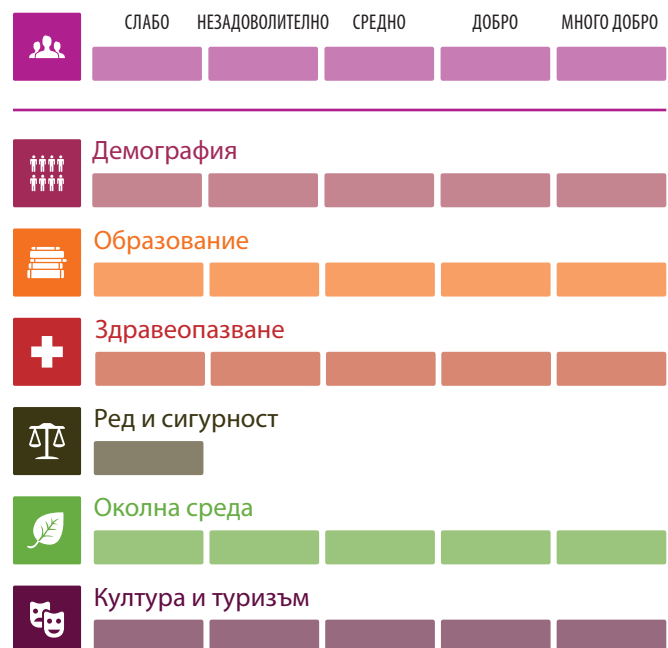
Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е над двойно по-висока от средната стойност в страната и от тази в следващата по този показател област София. Пазарът на труда е добре развит. София е и безспорен лидер по инвестиционна активност. Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да се повишава. Местните данъци са най-високите в страната. Столицата е областта с най-висок дял на собствените от общите приходи, както и с най-голямо покритие на общинските разходи с местни приходи.

София е областта с най-благоприятна демографска картина. Столицата отново е и първенец в сферата на образованието с висок дял на записаните в V–VII клас, нисък дял на второгодниците, добро представяне на учениците и голям брой на студентите. Броят на лекарите специалисти е един от най-високите в страната. Правораздаването е сравнително бавно, а разкриваемостта на престъпленията – ниска. Високата степен на урбанизация на областта предопределя и големия дял на населението с достъп до обществена канализация. Столицата остава областта с най-интензивен културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е над двойно по-висока от средната стойност в страната и от тази в следващата по този показател област София. През 2021 г. БВП на човек в столицата достига 45,2 хил. лв. (при 20,2 хил. лв. в страната).

Заплатите и пенсиите също нарастват и стойностите им са значително по-високи. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 25,7 хил. лв. (при 18,7 хил. лв. в страната), а средната месечна пенсия – 650 лв. (при 537 лв. в страната).

Столицата е и областта с най-ниска бедност. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 11,7% (при 22,9% в страната) през 2022 година.

Пазар на труда

Добрите показатели за икономическото развитие на столицата се проявяват и в благоприятната динамика на местния пазар на труда и през 2022 година. Въпреки че намалява, делът на населението в трудоспособна възраст остава най-високият в страната – 62,9% (при 58,5% в страната). Икономическата активност се увеличава значително и столицата застава начело на тази класация с коефициент от 79,9% (при 73,6% в страната). Това увеличение е съпроводено едновременно от ръст на заетостта и от спад в безработицата. Коефициентът на заетост достига 77,9% (при 70,4% в страната), а този на безработицата – 1,6% (при 5,2% в страната).

Столицата остава областта с най-добър образователен статус на работната сила. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование е 57,6% (при 29,8% в страната), а на това с основно и по-ниско образование – 4,0% (при 16,0% в страната).

София е втората област (след Сливен) с най-висок коефициент на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години – 80,3% (при 65,7% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 80 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и бизнес

София е безспорен лидер по инвестиционна активност и през 2021 година. В областта работят най-голям брой предприятия спрямо населението – 95 на хиляда души от населението (при средно 60 на хиляда души в страната). След огромния ръст на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи през предходната година, през 2021 г. те отбелязват спад, въпреки че остават най-високите в страната, както и далеч по-напред от втората област в тази класация (област Пловдив). По-ниско от средното е увеличението на произведената продукция и разликата с втората област (област София) се скъсява. Привлечените преки чуждес-

транни инвестиции също са значително повече от средните стойности за България и достигат 11,2 хил. евро на човек от населението (при 4,1 хил. евро на човек в страната).

Огромен е превесът на столицата при разходите за научноизследователска и развойна дейност – през 2021 г. те са 618 лв. на човек. За сравнение – в страната няма друга област, в която те да са над 100 лв. на човек от населението.

Към 30 юни 2023 г. столицата отново е първенец и по най-висока степен на усвояване на европейски средства. Стойността на изплатените средства по оперативните програми е 4264 лв. на човек от населението (при 2836 лв. в страната).

Инфраструктура

В столицата няма пътища от републиканската пътна мрежа, но територията ѝ граничи непосредствено с няколко автомагистрала. Софийската гара пък е основен железопътен възел в страната и гъстотата на жп мрежата в столицата значително изпреварва средната – 12,7 км на 100 кв. км територия при 3,6 км на 100 кв. км в страната.

Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да е висок и през 2022 г. нараства до 94,7% (при 87,3% в страната).

Местни данъци

Столицата е областта с най-високи средни местни данъци в страната и през 2023 година. Най-голяма разлика със средните за страната стойности се наблюдава при ставките върху търговията на дребно (20,00 лв. на кв. м при 13,04 лв. на кв. м в страната), прехвърлянето на собственост (3,00% при 2,76% в страната) и таксиметровия превоз (850 лв. годишно при 471 лв. в страната).

От разглежданите местни данъци по-нисък от средния остава единствено този върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица – 1,88% при 2,08% в страната.

Администрация

Столицата отстъпва първото си място на област Варна в тази категория. Предоставянето на административни услуги на „едно гише“ получава максималната оценка през 2023 година. Самооценката за развитието на електронното правителство намалява. Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта се запазва и остава по-висок от средния – 74,8% в столицата при 70,3% в страната.

Именно столицата е областта с най-висок дял на собствените от общите приходи (44,7% при 29,0% в страната), както и с най-голямо покритие на общинските разходи с местни приходи (113,3% при 84,2% в страната) през 2022 г. въпреки лекото влошаване и по двата показателя.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■■

Демография ■■■■■■

София е областта с най-благоприятна демографска картина в страната и през 2022 година. Въпреки че и в столицата коефициентът на естествен прираст е отрицателен, той остава най-високият в страната със стойност от -3,4‰ (при -9,7‰ в страната). Столицата успява да привлича население и коефициентът на механичен прираст е 7,9‰.

Коефициентите на възрастова зависимост в София се задържат значително по-благоприятни от средните за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на възраст до 14 години е 130,4% (при 165,9% в страната), като столицата е изпреварена само от област Сливен. В същото време София е първенец по привличане на население в работоспособна възраст и съотношението на хората на над 65 години към тези на 15–64 години е 29,1% (при 37,7% в страната). Спецификата на областта предопределя почти изцяло урбанизираната ѝ територия, а гъстотата на населението е тройно по-висока от средната за страната.

Образование ■■■■■■

Столицата отново е първенец в сферата на образованието с висок коефициент на записване на населението в V–VII клас, нисък дял на второгодниците, добро представяне на учениците и голям брой на студентите.

Делът на второгодниците е 0,5% и е третият най-нисък в страната (след областите Смолян и Русе). Столицата е областта с най-високо съответствие между професионалното образование и профила на местната икономика най-вече заради високите стойности на учащите и заетите с професионална квалификация в ИКТ сектора и заради ниските – в земеделието.

Успехът на столичните ученици на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2023 г. е 46,6 т. и е далеч над средния за страната (35,3 т.). Средната оценка на матурата по български език и литература в столицата е „Добър“ 4,24 (при „Добър“ 3,93 в страната), а слабите оценки са едва 7,9% (при 17,9% в страната).

Здравеопазване ■■■■■■

Столицата е сред областите с добро здравеопазване в страната и през 2022 г., отличаващо се с висок достъп до лекари специалисти, дълга продължителност на живота и ниска детска смъртност.

Средната продължителност на живота в столицата е най-високата в страната, въпреки че намалява през последните две години (основно заради пандемията и повишената смъртност след 2020 г.) – 74,8 години (при 71,9 години в страната). Показателят за достъп до общопрактикуващи лекари има по-неблагоприятна от средната за страната стойност. Броят на специалистите спрямо населението обаче е вторият най-висок в страната (след този в област Плевен). Легловата база спрямо населението е малко по-ограничена от средната за страната. Преминалите през болнично лечение

лица са 308 на хиляда души от населението (при 235 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност е почти два пъти по-нисък от средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

Слабата оценка и последното място на столицата в осигуряването на ред и сигурност са продиктувани от високата натовареност на съдиите и от ниската разкриваемост на престъпленията.

През 2022 г. един наказателен съдия в София разглежда средно по 12,4 дела месечно (единствено в област Кюстендил са повече) при средно 10,1 дела на съдия в страната. От високата натовареност страда и бързината на правораздаване. Делата, приключили в 3-месечен срок, в столицата са 85% (при 89% в страната), а висящите дела са 19% (при под 12% в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в София се повишава до 11,7 на хиляда души през 2022 г. и е почти равен на средната стойност за страната (11,6 на хиляда души). Това обаче не обяснява изключително ниския дял на разкритите престъпления – едва 33% при 49% в страната.

Околна среда ■■■■■■

Столицата е сред областите с най-висок обем на образуванието битови отпадъци и през 2021 г. с 522 кг на човек за годината (при 445 кг за страната). Въпреки това обаче на практика всички отпадъци се предават за третиране и рециклиране (при 74% средно в страната).

Високата степен на урбанизация на областта предопределя и големия дял на населението с достъп до обществена канализация – 96,6% (при 74,8% за страната), като почти цялата канализационна мрежа е свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води – 96,4% (при 66,8% средно за страната).

Делът на нарушената територия е висок – 1,43% (при 0,43% в страната), а инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението са сред най-ниските в страната.

Култура и туризъм ■■■■■■

Столицата е областта с втория най-активен културен живот и през 2022 г. след област Бургас. Посещенията в кината, театрите, музеите и библиотеките нарастват бързо, въпреки че все още не могат да достигнат нивата от 2019 година. С изключение на броя на посещенията на музеите спрямо населението стойностите на останалите индикатори са значително над средните за страната. Посещенията в кината са над двойно повече.

Туризмът в столицата е по-слабо застъпен. През 2022 г. броят на леглата в местата за настаняване е 12 на хиляда души (при 55 на хиляда души за страната), а реализираните нощувки – 1614 на хиляда души (при 3739 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област София (столица)

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	38 891	45 241	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	22 950	25 724	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	9,2	11,3	11,7	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	64,0	64,4	62,9	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	74,4	74,8	77,9	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,3	2,0	1,6	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	3,9	4,2	4,0	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	56,8	57,7	57,6	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	57 800	61 866	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	9214	7757	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	10 604	11 235	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	90,8	90,3	94,7	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	n.a.	n.a.	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	97,8	114,5	113,3	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	78,3	74,8	74,8	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-3,4	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	7,9	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,58	4,42	4,24	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	50,1	47,3	46,6	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	88,8	89,1	93,4	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	76,3	74,9	74,8	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,1	89,0	91,6	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1728	1755	1767	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	11,3	10,3	11,7	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	17,2	20,7	18,7	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	96,3	96,6	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	524	522	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	95,9	99,7	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	473	814	1315	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	573	896	1614	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.